

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 29.

У НОВОМ САДУ 16. ЈУЛИЈА 1887.

ГОД. III.

НА СТРАНПУТИЦИ.

ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ НАРОДНОГ ЖИВОТА.

НАПИСАО МИЛУТИН ЈАКШИЋ.

(Наставак.)

VI.

У то време поче се у селу нешто шушкати, да се у Сумраковцу појавили нововерци (буди Бог с нама!).

„Е, дабогме, какви нововерци!“ рекоше неки, и нико паметан у Сумраковцу није веровао томе гласу.

„А ко би у Сумраковцу могао бити нововерац? Ваљда Сима Шаран?“ (Јер тај Сима бијаше с поп-овима нешто у завади, па једаред попретио поп-Милошу у скупштини, да ће у унијате, ако . . . Већ тамо шта су они имали).

„Није Сима,“ вели један његов сусед. „Он само прети, ал не ће, јер би црк'о, да га не пусте у певницу; а као нововерац ваљда тек не може у цркву.“

„Можда и може,“ вели простодушни Нестор Милијин. „Ето, од кад су нам дали скупштину, па не може попа да ради, што хоће.“

„Ха, ха, ха!“ насмеја се чича Драгић.

„Бре, истерао би га попа, истерао“, веле људи.

„Па шта су управо ти нововерци?“ запита неко.

„То су ваљда таки, к'о, на прилику, наш Сима. То су они, што мрзе и свађају се с попом,“ зачу се одговор с једне стране.

„Бре, није то тако“, вели чича Драгић. „Није то само, да они мрзе на попу, већ нит имају попе ни цркве.“

„Ех“, ужаснуше се људи, а Нестор зину од чуда.

„Да, да“, настави баба даље, „па вам ти не славе ни једног свеца, нити држе иконе, нити плачу, кад им ко умре, нит се кадгод веселе, нит држе свечаре, даће, свадбе, већ све једнако уздишу и моле се Богу.“

Људи се чуде.

„Па онда не ће да иду на војску, не ће ни с ким да се туку, нити они маре, јеси ли ти Србин, јел’

Шваба, јел’ Маџар, нити ти штогод пију од пића, рећи вино ил ракију“.

„Па не пију ракије?“ рече Нестор и пљесну се.

„Дабогме да не пију. Понда њихне газде дају сиротињи, што јој год треба“.

„Па то је још најлепше“, примети један сиромашак са свим озбиљно.

„То не може бити“, вели газда Ђура, „јер кад би они давали сиротињи све, што јој треба, не би код њих ни било газда“.

„Е, ал сиромашни нововерци ваљда не ће ни да ишту много“.

„Ех, не ће!“

„Дабогме да не ће“, потврди онај сиромашак.

„А где си ти, бабо, чуо за нововерце?“ запита Нестор

„Не само чуо, већ сам их и видио, кад сам оно био у Бачкој. Био сам и на њихној скупштини, па су и мене звали, да будем нововерац“.

„А шта ти?“

„А ја им велим: Верујте ви веру, какву хоћете, ал ја не ћу бити поганик, него хоћу, да ми попа освети водицу, и крсти дете, и сахрањује мртве и служи службу и причести ме. Ако ће ми онај придиковати, ко не зна више него ја, што ће ми онда и скупштина? И тако ја њих већ да махнем. А дође баш у тај мах и тамошњи учитељ. Дош'о и он да види, шта раде и шта хоће ти људи. Кад сам им ја каз'о, како не ћу да будем нововерац и за што не ћу да будем, рек'о је учитељ: Овај пријатељ из Баната паметно је каз'о и добро је каз'о. Море људи и браћо, оканите се те заблуде и изађите на прави пут, јер ваш је пут странпутица, а ко ходи странпутицом, теже достиже своју мету, па често бива, да је никад ни не достигне. Све је неистина, што

ви учите, неистина и пред Богом и пред људима. Није ли заблуда, не дизати храмова ономе, који је нама подигао тако лепу и величанствену кућу, као што је цео свет; није ли заблуда не украшавати његове куће, који је нашу кућу, природу, украсио тако несравњено лепим живим и мртвим украсима, и не палити ситна кандила у славу онога, који је свет осветлио сунцем, месецом и другим светилима небесним? А уздисати, кад се рађа нов живот, и радовати се смрти, право је безбоштво, јер што ти је Бог дао, човече, тај највећи дар, ако је рђав? Зар човек, који од векова украшава своје одаје сликама својих милих и драгих, да не украси божју кућу сликама најсветијих и најодабранијих слугу његових, и који љуби слике својих драгих у даљини, да не целива на иконама црквеним успомену мученика богочовека, сина божјег и човечјег?"

Тако учитељ, а нововерци се мало узнемирише и ћутаху, док један (ваљда најпаветнији) међу њима не рече: „Добро учитељу, да узмемо да је све тако, као што ти рече, ал што ће нам тамњан и зејтин, кад то ништа Господ не милује, већ је боље тај новац разделити сиротињи. Па шта ће нам и попови, кад могу сви учити. Шта ће нам све то?“

Ох какви су то љути неверници, помислио сам ја, и чисто сам се поплашио од тих људи. Били су сви суморни и бледи као попијени.

А учитељ рече: Дај ми евангелије, да вам прочита једно место. Они му додаше, а он стаде ово читати: „А Марија узевши литру правога нардова многоцјенога мира помаза ноге Исусове, и отре косом својом ноге његове; а кућа се напуни мириса од мира. Онда рече један од ученика његових, Јуда Симонов Искариотски, који га послѣје издаде: „За што се ово миро не продаде за триста гроша и не даде сиромасима?“ А ово не рече, што се стараше за сиромаше, него што бејаше лупеж, и имаше ковчежић и пошаше, што меташе у њ. А Исус рече: „не дирајте у њу; она је то дохранила за дан мојега погребца, јер сиромаше свагда имате са собом, а мене немате свагда.“ (Јов. гл. 12.) Зар није овде потврдио Господ да прима сваки дар, који му се чистим срцем приноси, и нисте ли се ви изједначили с Јудом у

том вашем погрешном схваћању? А питам вас даље, да ли сте видели науку без научењака, школу без учитеља, или где су ђаци и учитељи, и судове без судија и државе без поглавара? За што је Христос послао апостоле, да науче све народе, и за што су стари Хришћани звали апостоле и питали их, како да тумаче свето писмо, кад су и они имали разума? За то, што су апостоли и учитељи најбоље били спремни да уче, јер су боље знали него други. А ви хоћете да будете сви учитељи и попови. За то баш ни један не можете да разумете речи спаситеља нашег и падате у заблуду. У заблуди сте, великој заблуди. Изађите на прави пут. Погазисте веру својих дедова, згазисте у праšину српско име и обичаје српске, што сте рђаво тумачили речи светога писма. Ви одбацисте све аманете својих старих, покръасте крстове с њихових гробова и разористе их. Одрекосте се њих и њихове вере, јер је држите, за криву, оскврните успомену њихову, па још седите на њихову огњишту. Не, отидите са тог огњишта, нека ту њихова успомена мирно почива, а себи оснивајте нову цркву ил скупштину и ново друштво. Не заражавајте то огњиште противним дахом. Идите, а народ српски заборавиће са болом у срцу своје заблуделе синове. . . . Ал не идите, повратите се, изгубљена браћо! Још није касно.“ — Тако им је тај учитељ (баш паметан човек) са свим добро казао, а они су само ћутали и са сажаљењем уздисали, а изглед им беше, ко да хтедоше рећи: сиромаш! Онда ја и учитељ, шта смо знали, изашли смо на поље. Ми смо њих сажаљевали, они нас“, тако заврши баба своју приповетку.

Кад је ча Драгић тако растумачио, шта су нововерци, сви се сагласише, да у Сумраковцу не може бити нововераца.

„Ал баш веле за Миту поп-ђукина, да је нововерац. Кажу, да не ће више да пије. Нудили га људи ракијом, па — за дивно чудо — не ће.“

„Мани Миту, од куд ће њему нововерство пасти на памет. Ваљда га је когод наговорио. Дуго ће и издржати, да не пије ракије. Док му од куд не падне шака.“

„За њега и јесте нововерство“, дода неко.

АГИТАТОР.

РОМАН ИЗ СЛОВЕНАЧКОГА ЖИВОТА.

НАПИСАО ЈАНКО КРСНИК.

XII.

Тилехова Барба свршила тог дана свој посао на длаку. Чекала је прилику, да се нађе са Милицом на само и стиснула јој у шаку Кореново писамце, које је сад чувала на посебном си-

гурном месту своје крпе, како га не би опет променила.

Тамна румен обли лице у девојке, кад јој Барба даде писмо и шану: „Будете ли одговарали, понећу одговор. Ја знам ћутати.“

Намигну Милица баби и нагло отрча у своју собу. Срце јој куца, да га скоро чује. Обузело је неко слатко весеље. Па ипак није та радост непомућена. Узе корети најпре сама себе, пре но што је писмо отворила, као да ипак није можда право, што ради тако потајно а није се ни матери исповедила.

„Е, шта?“ мисли у својој невиности. „Шта има ту рђаво?“

Па ипак јој је све теже око срца.

„Ако мати сазна? А особито отац? Што ми нише? Без тога не би нико сазнао!“

Само писмо је такво, као и друга писма у истим случајевима. Још нико није доказивао, да се прва љубавна писма одликују каквом особитом духовитишћу, па ма их писали и духовити људи. Милица се ипак силно свиђало. Прочитала га је три пут, четир пута, напоследку га знала на изушт. И опет наиђе отпор, и савест јој поново поче пребацивати, да такав поступак није праведан, и да мора забранити Корену дописивање. А ипак је тако лепо примати и читати писма — Андријина!

Већ се са свим смркло, кад је ушла у материну собу. У соби је мрак, јер Болетовица воли седити у мраку, па да се разговара са Милицом, или са својим мужем, кад би овај доспео.

„Где си се забавила вечерас?“ пита је мати, па је љупко глади притом по глави. „Је ли ти врућина?“

Зажарене образе њене није могла видити, али рука јој осећа жару из кћериних образа.

Ова је загрли, удари у јецање, а наслонила главу на материне груди.

„Милице, шта ти је?“ викну госпа уплашено, и хтеде се дићи са столице.

„О, ништа, ништа, седи само, мама!“

А сузе јој теку непрестано.

„Шта се догодило, за име божије?“ пита је мати.

Прекидајући и сакривајући своје зажарено лице на материне груди, поче се Милица исповедати. Приповеда јој о оном догађају са конципистом и потом о догађајима с Кореном све до данашњег писма. И можемо рећи, да сва њена изјава није изазвала код матере особите радости. Навикла мати, да гледа своју кћер још као на дете, па није ни слутила, да би јој могао когод говорити већ о љубави. А кад је сад погледа, могла је рећи, да то није већ дете, и да је пре дорасла, но што је она и приметила.

Прва мисао госпође Болетовице била је, да ћерку оштро покара. Но одуста од тога.

„Где ти је писмо?“

„Ево га.“

Извуче писмо из џепа и даде га матери. Ова га метне на сто, узне кћерину главу међу дланове па рече озбиљно:

„Добро је, те си ми све рекла. Ти си још млада, премлада, да би могла све знати и ваљано расуђивати. Но иштем од тебе, да се у ме уздаш и да ме слушаш, као што си и до сад. Обреци ми, да пећеш примити више ниједно Кореново писмо!“

Девојка се на глас заплака.

„Помисли, шта је Корен! Писар, друго ништа; несвршен ђак, примљен код Храста за писара! Шта хоће, дакле, тај човек с тобом?“

„Па ипак ће бити једаред нешта — то, што је и др. Храст!“

„Никада. Сувише је лакомислен; тај не ће положити ни једног испита!“

„А ја га љубим!“ рече Милица својеглаво.

„Обећај, да нећеш примати његових писма; а ја ћу му ово вратити!“

„Ох, не, не, никада не! Ја не ћу да га вређам,“ рече девојка и устаде одлучно.

„А шта отац? Ако кажем оцу?“

То је победило. Не толико страх пред оцем, колико бојазан, да ће га ражалостити, принуди девојку, те обећа матери. Матер љуби свом детинском љубављу; али на оца гледа увек, као на неко више биће.

А и Болетовица зна, да би се Болета силно коснуло, кад би за то сазнао. Хоће, дакле, да све сама изравни.

То је било тешко вече по Милицу. Вратила се у своју собу, пала у наслоњачу и лила прве горке сузе своје младе љубави.

„Шта ће рећи Андрија? А ја га љубим нада све! Но говорићу с њим, на сваки начин, све мора сазнати.“

За вечером био је поседник удубљен у мисли о избору, цео га дан посеђивали Меденовци, — те није ни приметио озбиљности своје жене и црвених и уплаканих очију своје кћери.

После вечере дигао се одмах и отишао, да легне; а мати и кћи остале саме.

Ту прилику употреби Милица, и измоли у матере, да не врати Корену писмо без сваке примедбе, већ да напише неколико речи, под материним надзором.

Болетовица се сажали на своју ћерку; а можда су утицале на њу и успомене из некадање младости, те напоследку пристане.

То оставе за други дан.

Али и не слуте, шта ће им тај дан донети. — —

Сутра дан пре подне притисла љетња омара широку долину, а по њој се разлеже шкрипа тестера у Болетовој радионици. Боле седи у својој писарни и распоређује са својим главним надзорником носао за другу недељу. Добра трговина са дрвима, па тре-

ба што више да се изради, а ту опет треба засукати рукаве и добро пазити.

„Данас ће ме се ваљда махнути са тим избором — до ђавола „сад већ не важи *nulla dies sine linea*“, промрмља Боле, кад је полазио у своју радионицу.

До пред ручак нико није долазио.

Већ мисли, да се крене кући, кад се зачу пред прозором лупа кола и Боле угледа Меденовицу, где се упутила према његовој писарњи. Необична посета. И он растеже усне у пола љутито, у пола саркастично.

„То је опасан кортеш!“ примети полугласно, те пође госпођи у сусрет и уведе је у писарњу.

„Милостива, зар сте и ви дошли, да агитујете?“ запита смешећи се и понуди јој место.

Било је топло, но ипак не знаш, да ли се више заруменили с јунског сунца или унутарње узбуђености њени иначе бледи образи.

„О, никако — јер знам, да је узалуд. Ви сте тврдоглави и својеглави, господине Боле; — извините, што сам тако искрена — и једна слаба жена не сме бити толико продржљива, те надати се, да ће вас у томе окренути.“

„Ко зна, свугде важи: *cherchez la femme*, па можда и овде!“

„Ви сте увек једнако своје главе, а ипак љубазни, па поред свег тога не могу да успем у овој ствари! Махнимо се избора, и код куће сам већ сита свију тих разговора. Дошла сам к вама, да већ једаред о чему другоме говоримо и радимо. Мој је муж, разуме се, за сада само политичар, и за то се морам ја бавити трговином. Извините, господине Боле, ви требате сад много дрва, па с тога сам и дошла к вама. Хоћете ли од нас купити? Мој би муж радо продао ону букову шуму иза двора.“

„Тако?“ рече изненађени поседник. Све му се чинило некако сумњиво.

Но Елза остаде код трговине и за по сахата су већ готови са куповином и продајом. Боле је весео, јер баш треба дрва, а добио их прилично јефтино.

„Дакле готови смо!“ рече Елза и полазећи пружи му руку.

На прагу стаде нагло и окрете се.

„Гле, скоро сам заборавила! Није лепо од вас, што тајите!“

„Шта тајимо?“ запита он, па као да се чуди.

„Да је Милица невеста о том већ сва варош зна!“

„Милица — невеста — ја не знам ништа о томе.“

Усили се, да се насмеши; али глас му постаде некако опор.

„А ви опростите, што сам тако индискретна. Чекати морамо, док нам сами не јавите; но ипак мислим, да ја као некадања васпитачица —“

„Милостива, сад сам ја љубопитљив!“ упаде Боле. „Реците ми, шта се говори!“

Меденовица се није преварила; Боле је врло осетљив, кад се тиче његових.

„Ја не могу веровати, да ви о том ништа не знате, кад је ваш најбољи пријатељ покровитељ те Миличине свезе —“

„С ким?“ повика Боле.

„С Хрстовим кондицијентом Кореном! Говоре, да ће скорим положити све испите.“

Поседник побледи као стена, и једва се савлада, да каже мирно: „Ви се варате, милостива; ја о том ништа не знам, и држим, да је свему томе извор злобно оговарање. А од тога није нико сигуран.“

„Но, мило ми је да је тако. И ја нисам веровала, догод ми нису приповели све појединости о дописивању —“

„Каквом дописивању?“

„Тилехова Барба преноси писма!“

„Није могуће!“

„Умирите се, господине Боле. Врло би ми немило било, кад бих ја изазвала својом искреношћу какав раздор. У осталом уверена сам сад, да је то злобно оговарање. Дакле збогом! С трговином смо готови, само сам мало прејефтино дала.“

Поздрави га смешећи се најљубазније. Тек, кад одзвржаше кола по равном путу, подсмехну се злобно, те шану: „Не помогне ли то, онда је све залуд, све!“

Омахнула га; он и не помишља на то, да је све то можда маневар и поверова, да се пешто иза његових леђа ради, и посумња, да га вара стари пријатељ Хрст.

Одлучи, да се одмах о свему увери; а буде ли истина, што му је приповедила Меденовица, онда, но... „Онда чекај, драги мој докторе, онда ћеш пасти на избору, па да си како умешан,“ рече љутито корачајући према свом дворцу.

Кад дошао до последњег савијутка, срете се изненада са Барбом.

„Као наручено!“ узрази.

„Дај ми писмо, које носиш у варош“, заповеди оштро.

Жена се претраши.

„Писмо,“ рече јецајући, „писмо, па нисте ми га дали!“

„Оно писмо, које си добила у двору!“ викну Боле. Претрашена баба извуче из крпе писмо и преда поседнику.

„Ево га, па се не љутите.“

„Одлази!“ продера се разјарени Боле.

Боле раскиде замот. Био је сувише раздражен, кад виде Коренов натпис, који је писала Милица.

Дошав у двор дозва одмах жену.

„Ту се збивају лепе ствари, а ти ништа не знаш?“

Госпођа се уплаши, но видивши писмо, које јој је показивао муж, умири се, те рече: „О томе знам нешто!“

„Све лепше за лепшим! Дакле, и ти си савезница?“

Требало је доста времена, док се разјарени Боле толико стисао, да може саслушати своју жену. А ова му исприповеди оно, што је од Милице чула.

„Али Храст је ипак у то умешан!“ викне Боле поново.

Госпа не одговори. Сама је већ посумњала, да Корен не би био тако дрзак, да га из потаје не потпомаже доктор. Па ти несретни избори, који су ба-

чили прво семе раздора међу те две пријатељске породице! Сад је семе проклијало и раздор је растао.

„Писаћу му! И ово ћемо послати!“ рече Боле и баца на сто Кореново и Миличино писмо, кад га је летимце прочитао.

Посебни момак однео је сва писма у варош. Боле Храсту пребацује, како је злоупотребио његово пријатељство, и пише му, нека каже „томе Корену“, да се у будуће чува таквих дрскости, као што је ова.

После подне одвезе се посадник у варош господину Антуну. Хоће да се свети, или — како се теши — да одржи реч, коју је у пола дао средишњом одбору.

(Наставиће се.)

ЛУКИЈАН МУШИЏКИ.

О ПОСМРТНОЈ МУ ПЕДЕСЕТГОДИШЊИЦИ.

КРИТИЧКА СЛИКА.

ОД ЛАЗЕ ТОМАНОВИЋА.

(Наставак.)

малом кругу благоображени пријатеља називље »сојуз дружествени« росом поља српскога. За то тражи свезе са свијема књижевницима и научењацима српскијема. Димитријем Фрушићем и Григоријем Гершићем живио је у интимном пријатељству и често им се лиром јавља. Милошу Светићу пјева:

О сродни душе духу ми мојему,

Премили госте, добро ми дошао!

Из Виндобоне умне летиш,

Сјајно да м' надежде лице јавиш.

Па Павлу Берићу: Гле тамо на Косову, од Срба силни поновљен бој и на славу рода окончан; и лик појаца из цијелог народа ту сабран, да славе јунаке српске. Мислиш друкчије свака зар ту лира гуди? Признајеш сам, да је сагласје ту небесно!

Проф. Димитрију Стефановићу:

Цјену дни получајут од ползи, творенија ближним,
Тјем сладка живн, тјем легка смрт.

Проф. Александру Милуновићу:

Шумом сербскија чести

Вскорје виспр возбуждајусја,

Тјем једињем щастљив, племени тож' поју.

..... С утјехоју

Зрјат тја добри снародници.

Па истоме на прераном гробу му:

Грозна премјена! Радости аз вчера

Несохсја крили миру по сербскому;

А днес падох печали в бездну!

В моју једину аки би груд веја скрб

Народа сербска влилас ниње.

Мужески слези кому зазорни?

Па на гробу Проконија Болића:

Бодер борац пад, щастљив чувствијем сил својих!

Нудиш срдца к слезам, друже, судбоју ти;

Дух же дјели возносиш.

Па пјеснику Везилићу:

Умно тебе обимају и купно пјетих јунаков.

Живи тобоју они,

Нами љубим ти јеси. *Живот даја, тој иријемлеш...*

Михајилу Витковићу, који је мађарски пјевао, управља лијепу, једну од најљепшијех ода.

..... Кад ћеш ми Србљин бити?

В чест отчеј сјени кад ћеш доказати,

Да рода свога Парнас не презиреш?

На овом за те расту лаври.

С родом је свезана слава наша.

..... Там на развалинах

Недолге сербске древне славе

Генија сједјаша с тужним лицем,

Ко сон му Сербов околостекшихса,

Потихо сице чујем глагољуща:

От вас премноги језиком, нравама,

Прелилис јесу Дака во суједне:

Во чалмоносце волке ваше;

В синове Арпада; в чуже стадо.

На щастје вас је доста још остало.

Сојуз је њеки међ вамаи възможан.

*И Немци разним скиптром служе;
Дјелају једној на ниви сложно.*

Па И с и д о р у Н и к о л и ћ у, који је латински пјевао:

Цјењат они твоји заслуги
Зрјашце толмача тебе твојих чувств
Пјевцем Авзонским; сих же они хотјат
Гласјацих сербским чути језиком чрез
Тебе! Зри што наш Светич дјејет...

Али га је најчвршћа свеза пријатељства
стезала с Вуком Караџићем. Мушицки је
имао великога утицаја на Вуков рад, који је
још онда овако оцијенио:

Чим ће се малодоцканије дичити Немањин народ,
Даће нам бједни то Вук!

Па опет у другој оди овако изазивље новчане помоћи Вуку:

Докле ћемо се борити немоћни
О благу общем? Кад ће нам писцима
Прострети сјајне длане моћни?
Чествоват кад ће почети своје?

Тако је он од Светића-Хацића до Вука, Ђегођ се који књижевник појавио, у једном загрљају љубио, одушевљавајући их, да раде и да љубе свој народ. Тако је Мушицки био стожером, околу кога су се окупљали конзервативци са револуционарима књижевнијем, био је свеза између њих. »Всја всјем бих да всја преобращу« — вели на једноме мјесту. Али о тој улози пјесниковој, о његовијем назорима у оној борби проговорићу на другоме мјесту. Овђе само истичем бригу и љубав бједног калуђера, којом је умну кућу народну кућу, којом је андио мира бдио у њој.

Свему овоме раду, о ком се толико пјесник брине, који толико потиче, који га толико одушевљава, поље је у границама Аустрије. По свијем осталијем крајевима српскијема још тмине владају. У Аустрији онда није се радило, да се мање народности прелију у владајућу; владала је нека равноправност народносна. Зато пјесник више ода посвећује цару Францу и члановима царске куће, потпуно сфађајући положај српскога народа у овој држави.

..... Тевтон, Венгерец, Чех,
Крађац, Серб и Хорват, Итал и Влах, Пољак,
*Солцием правди монарши
Равно вси согревајем,*
*Вси ж' свјатиху своју, свој им јазик, в дому,
Јако лари своја видјаце јавно во
Чести, славје држави
Мудри дижуг једин олгар.*

У другој оди опет приликом доласка царева у Сријем пјева:

..... солнце блистает нам
Порфирородних скиптром под праведним.
*Десници сербски равно правјат
Плугом, мечем и долбилом; Кист'ју,
Лесбијским илектром, водичи лошаткоју.
Умом же сербским легкопоњатни суг
Јевклид, Платон, и Круг, и Невтон...*

Ево извора, ево узрока одушевљења пјесникова, којијем дочека чланове царско-аустријске куће. Ал ипак на Видов-дан г. 1828. тужно запијева:

На вјеки скиптр отјасја Сербом.
*Аце умјејут служити мудро
Днес суг щастљиви.* Древни корабаљ свјати
Јеще храњаци в цјелости сербски род,
Со сини плавав, разним щастјем
Мира по морју се ниће вниде
Во слабо мјесто, страхом, надеждеју
Објато

Срећни смо данас, ако умјејемо служити мудро, и једина свеза, што нас расијане стеже, то је црква, па и она у опасности.... Тако је владика Мушицки свијестан, тако искрен био! И као кашње Стерија очајавао је...

На вјеки Скиптр отјасја Сербом!

Тако су онда патријоте српски уздисали; тако и данас многи од страха и бриге родољубиве уздишући у гроб салазе... Но и ако је пјесник на дан пропасти народне самосталности, гледајући свуда широм пространијех земаља српскијех народ потиштен, тугом савладан, очајању маха дао; ипак му то очајање каткад разбија по који зрачак наде и Мушицки каткад дирне и у жицу удања. Тако у жертвоприношенију имену сербскоме пјева:

Два скиптра дјеле сербски народ на
Две главне сфере: турски с аустријским. *Гле!*
Диге се с десна сербска сиасења рог!
Да с' дигне хоће они пред народи,
Да својим буде својој у цјелости!

Па у оној дивној оди Вуку о устанку Карађорђевог јунацима му прориче:

У преходницам Србијаде
Уз гусле пјеваће се име ваше.
За име, чест и славу рода,
Земље за слатку свободу лете...
К' свободи отворене двери;
Побједа је правим јунаком скоро...

А у пјесми На мир Европе овако потреса срца и буди наду народну:

О! кад ће рука Кронова окове
С јуначке Босне, Србије снимити?
Олимп царева свету вољу
У помоћ кад ће согласит бједним?

И пјевци кад ће пољу на Косову
Олтар овако, Тевтоном подобно,
Са громком в руди вештој лиром
Дизати, судбине правитељу?

Али врхунац свијести свесрпске заузимље
у оди владици црногорском Петру Петровићу,
кашње светоме.

В горје твојеј ти духом се аз уж' јесм!
В горје! идјезе јест независност
Остала древна сербска царства;
Злата идјезе отцев свобода

Силом блистајет! Дан благодарности
Тебје колико Черна Гора должна
За тују! Далној браћи

Радост колику за тују дјејеш!

Твоја јунаки чтит Рагузеј, чтит Галл.
Страшитеја Осман их и чудитеја им.
Вес мир со плеском рук их хвалит.

Серстјем во дусје лежит цјена та!

Уже вјек пјати, сербсти о синове,
Сеја свободи јест с половиноју
Почти! Свјациен отцев останок!

Дивна синовом и борба и слава.

Даде им гори Немезис строга в щит,
Да б' кров отместили братиј својих, судба
Которих в голом поли ордам

Османским в грозну остави жертву.

Но ти также (Србиј кто не вјест
Јунаков, лаври с черним Георгијем

За десјат годов бравших?) отчи
Слави достојних себе јавиша.

О ти, котори ијет Србијаду, в чест
Всему народу, щастљив восхоцеши!
Теци во Черну Гору. Узриш'

Древнија перси и мишци тамо,

Оружиј раскош, конеј ристанија,
К сражењу поход с криком и рвенијем.

Меж' тјем трогат мој варвит будет

Краји народнија

И потресао си, мили пјесниче, све крајеве
српске, да те нијесу могли надмашити ни Сте-
рија ни Сарајлија, ни Његуш ни Бранко, који
су уза те на врхунцу српскога Парнаса . . .

О ти, котори пјет Србијаду, в чест
Всему народу, щастљив восхоцеши!

Теци во Черну Гору

О ти срећни, који усхоћеш спјевати Срби-
јаду, да прославиш цео народ, трчи у Црну
Гору! . . . Овом категоричком заповједи Мушиц-
ки је прославио Црну Гору, како још није ни
један пјесник. Велики патријоте велики су про-
роци народни. И овђе је велики Мушицков па-
тријотизам пророковао на основу велике про-
шлости велику будућност Црној Гори и то
прије књаза Данила и Граховца, прије књаза
Николе и Вучјегдола, прије Горског Вијен-
ца и Балканске Царице. Послије пуни-
јех шездесетих година ми видимо, да је то
пророштво вјероватније; да, — да се то про-
роштво обистињава. Тако ова ода управљена
»Повељитељу Черногорских Сербов« остаје нај-
љепша од свијех апотеоза до данас подигнути-
јех Црној Гори.

(Наставиће се.)

О КНЕЗУ ЛАЗАРУ.

РАСПРАВЉА И. РУВАРАЦ.

(Наставак.)

Не треба да ти ја кажем, Србине брате и срп-
ски сине, коме си дужан благодарити, што имаш
лепо написану историју деспота Ђурђа „Бранкови-
ћа“, господара Србима, Подунављу и Зетском При-
морју од 1427.—1456. г., у две књиге, печатану у
Београду г. 1880. и 1882.

Писцу исте историје може бити да би се и мо-
гло гдешто приговорити, али се никако не може
за њ рећи оно, што је за себе игуман Григорије
Цамбљак, родом Бугарин, у поменутом горе животу
Стефана Дечанскога из превеликог смирења рекао,
и што је по Цамбљаку други Бугарин а наине поп

Пеја из Софије у животу Ђурђа Кратовца само по-
вторио, написавши, да је он, т. ј. Григорије Цам-
бљак, „некѣжд, лишень оумниѣ тънкости.“ А што
се за г. Чедомиља Мијатовића никако не може, као
што би се за другог једног савременог нам стручног
историчара могло свакако рећи, да је *лишен* умне
танкости, својствене само главама по преимућству
јелинскога или грчкога порекла, то ме околност та
јак о збуњује и наводи, да сумњам, да је и г. Ми-
јатовић по ма каквој крви бугарског порекла.

Силом не могу шта, кад г. Ч. Мијатовићу ни
крснога имена не знам. Знам само (и ако ми и то

знање не помогне, онда је „васује“ сав труд) за једну књигу, а та је књига „Исторія Славено-болгарскогъ Народа изъ г. Ранга Исторіе и њѣкихъ историјескихъ книгъ составлена и простымъ азъкомъ списана за синове отечества Аоднасіемъ Несковичемъ въ Будниъ градъ 1811. Једно, ваљда прво издање те књиге изашло је год. 1801. у Будиму и посвећено је „поутенородномъ Господру Аоднасію Пзльевичу, взицъ Пештанскомъ; друго једно издање, не знам од које године, јер насловни лист екземплара, који сам имао у рукама, био је истргнут, посвећено је поутенород. Господру Николау Уерновичу, взицъ Болгарскомъ, а оно преднапоменуто издање од г. 1811. би посвећено: „симъ Благопоутенороднимъ Господромъ Стефану Стену, взицъ Сегединскомъ и Христофору Богдану Митовичу, взицъ Сараевскомъ.“

У предговору каже поменути списатељ, да се он „иа предложение њѣкихъ Болгарскихъ Г., да бы и Исторію Болгаріе просто списао,“ само „да желанию нѣкомъ доклесоткорити“ дела тога подухватио и у совршенство привео. Каже даље, да је у тој славено-болгарској историји понајвише употребљавао историју г. Рајића и Стрижера, „понеже сѣ славѣиши и најшире наѣ проучихъ писани сѣ о Славанехъ.“ Још вели: и знамъ, да многимъ поколно быти неће, убо е просто, а не славѣски списана. Но такви треба да размисле, „каковимъ средствомъ скорше ко просвѣрению долази се. И на послетку пита он: „Тко е отъ Болгаръ досадъ знао, одкъдъ сѣ они произишли? и тко бы икадъ и помислио, да сѣ они славѣне крале и Императоре имали, и да е нма нѣко кадгодъ у свѣту славѣно и неприателма страшно было? Но оставимо Несковића нека прича и казује Болгарима просто српскимъ језиком, ко су и од кога су рода они и како им се прародитељ звао и какве су славе у свѣту а непријатељима страшне императоре имали Болгари, јер с њима покрај свеколике славе и страхоте њихове, ми никаква посла немамо. Нас се цигло и једино тиче онај други почтенородни господар и купац Сарајевски по имену „Христофоръ Богдану Митовичу“ и занима нас та околност, што је Исторіја славено-болгарскогъ народа и њему посвећена била. Но г. Ч. Мијатовић знаће из својихъ старихъ породичнихъ листова и белѣга, да ли му је тај Христофор дед био и зашто је тај дед његов два презимена носио и каквим се белегом он служио?

Још бих те дуго питати и запиткивати могао, Србине брате и српски сине, но нећу, а да хоћу, могао би те још запитати, ко ти откри и пре Новаковића твога приопшти „Житіе и живњ прѣподобне матере наше Петкы, с тропаром и кондаком“ и „Житіе княза Стрегана“ и „Слово Курила Славенца Солунскаго, филозофа Бугарскаго“ и „Писмо

от Папе Инокентія Душану Стефану царю“ и „напис из манастира Андрејаша сина Вукашина краља“ (в. Гласник, књ. 8. од стр. 131.—148.) и „Писмо патријарха Калиста, писано године од Адама 6860—1352.“ и „откештание“ Грачаничкогъ патријарха Јефимија „Зрѣнииа“ на писмо патријарха Калиста, по заповести цара и патријарха српскогъ написано и послано, као што мисли г. Панта Срећковић, исте 1352. године; и најпосле „Писмо кнеза Лазара Богумилу у Скопље пред Косовском битком (види и прочитај та писма у књизи Пантиној: Краљ Вукашин убио цара Уроша. Београд 1881., од стр. 25. до 34.)? и могао би на то одговорити, да је сва та житија и писма и слова и натписе открио и саопштио од чести непосредно а од чести преко Пантиних руку Бугарин Јордан Хаѣи-Константинов српском ученом свѣту, но као што рекох, баш нећу и нећу да те даље питам, јер и ако се каже, да је много лакше питати и запиткивати, то су мене и сама силна та питања тако уморила и тако сам устао питајући и запиткујући тебе, брате мој Србине и српски сине, да морам потражити одиха и одмора у лакој али класичкој нашој појезији а наиме у највренијој појеми славногъ нашегъ Ивана Гундулића, родом Дубровчанина, која се почиње са ах!

„Ах, чјем си се захвалила
„Тапта љуцка охласти!
„Све што више стереш крила,
„Све ћеш пака ниже пасти.

И у ком пјевању од двадесет пјевања (мање два) Гундулићевог Османа да потражим место, на које би оданути и одморити се и нове снаге за даљи подвиг прикупити и новим поуздањем оснажити се могао? И ја те — авај мени! — опет запитах, драги читаоче мој, а баш ми се нехотице отрже питање то! Зажмурићу и, где отворим, тамо ћу да починем. С полице сам скинуо старих писаца српских и хрватских књигу IX., у којој су, деветој књизи, дјела по роду и крви српскога а по роду дубровачкога пјесника Ивана Гундулића. Срећа моја те сам отворио ни Аријадну, ни Просерпину, ни Дубравку, ни Пјесни покорне краља Давида, ни Сузе сина разметнога, ни песму Фердинанду II., кнезу тошпанскому, већ баш Османа пјевање III. а страну 312. и 313. и на овој 313. страни стадох читати и прочитавати стихове ове:

Од Орфеа овда прво
Нека се у вијек пак зачиње,
чу звјер, птица, ками и дрво
складне и слатке Бугаркиње.
Бугарин их славни остави
словинскомѣ свом језику,
дјела од славе, да у слави
бугаре се у њих вику.

Тим у њих се још зачина,
што се у пјесан стави одавна,
од Лесандра Србљанина,
врх свјех цара, цара славна.

У њих свуд се витез хвали,
кога круном копје обдари:
Стјепан, Урош и остали
од Немање куће цари.

Тако је то дакле од искона било! Србљани и Срби радили су, подвизавали се и изводили дела од славе, од небесне и земаљске славе, а Бугари опевали су и описивали су та дела славна и преповална Срба и Србљана и саставили су први цароставник и први родослов српске господе, и писали су житија српских преподобних испосника: Јаћима Сарандапорског, Гаврила Љесновскога, Петра Коришкога, и св. Петке Параскевије и пренос моћију њених из бугарског Видина у српску земљу; и мученика Ђорђа Кратовскога, и саставили су службу и Петру Коришкоме и Ђурђу Кратовскоме и св. Петки; и списали су живот и службу светога краља у Дечанима и живот Стефана Високога; и цртали су образ оне свете господе и ових преподобника и мученика српских — и белеге од земаља, над којима владаху господа српска; и „сочинили“ су и „Историју Славенских народоѡв ѡнајпаче Болгаров, и Хрватов и Сербов — и све до „Историје српскога народа“ (од) Панте Срећковића укључно!

Та доста — доста ј', Ларионе,
Глава нас боле!

И кад су сви ти свесни или несвесни порекла свога Бугари били и све то учинили, сачинили и пречинили они, да шта су онда Срби радили? И може ли се и помислити само, да су Срби тако равнодушни били те нису марили ни за свеце и светице ни за царе и господаре своје? Та да је то тако, онда би српски народ био последњи народ на свету!

Не рекох ли вам већ, шта су Срби радили, и зар сте заборавили већ, шта је Србин био? „Србин јунак (од века) па до века!“

»Бѣше и се великаго и славиѡншаго српскаго езыка не тѣкмо константинами сидами друкѡу езыкѡ прѣвѣсходити, но и царѡи благоуствѣнѡшнии и прѣмудрини красовати се и похвалати“ вели Григорије Цамбѡак, родом Бугарин. »Соуѣт оубо — людѣе српскаго езыка — моуѡбѣствѣни, ѡко же нѣихѡ гласѡ по вѣселѣнѣнѣ не бити“ нише Константин философ, родом Бугарин. »Авише бо се вѣ српскон земли свѣтлѡнѣнѣи мирѡ, ови апостоловѡ равноуствѣни, друзи мироуѡци и уюотворѣнѣи оуѡителѣе велиѣи и мноуѡство прѣподобныхѡ и праведныхѡ муѡжин“ — каже један, — »нѣ сихѡ (т. ј. онихѡ, иже аггелское житѣе подражѡвшихѡ, иже вѣса

краснѡи оуѡитѣи вѣмѣнѣнѣнѣихѡ, и вѣ красныхѡ поустѣнѣихѡ и обѣтелѣехѡ подвигомѡ добрыхѡ подвижѡвшихѡ се) добродѣтели исунѣти ѣсть и аште пѣськѡ морѣскѡи“ примећује други Бугарин. И сад ето знаш, брате Србине и српски сине, шта су Срби радили, те знај и опет и туби, да су Срби јуначка дела, дела од крепости телесне и духовне и од подвизништѡа изводили а ѡуди од бугарске земље и од бугарског порекла описивали су та дела крепосна и јуначна и самовољне патѣе појединих Срба и поразе и погибије »срѣвскихѡ коѡевѡ,“ — и да ти у две и три речи кажем, да можеш лакше упамтити те да ми не досађујеш неумесним питањима и неразложним приговорима: „Срби су гинули а Бугари су бугарили!“

А најпосле нису ни Срби баш онако немарни били према својим краљевима, царевима и архијепископима на престолу св. Саве. Довољно је да ти напоменем само онога пострижника кончулскога а после јуначкога игумана хиландарскога и за тим епископа бањскога и после епископа хумскога и најпосле архијепископа Данила, родом Србина, и онога безименог ученика Данилова, такођер родом Србина. Али каква је разлика, колико је грдна разлика између Данила и Данилова ученика с једне, и Григорија Цамбѡака и Константина философа, по роду и васпитанију Бугара или Бугарина, с друге стране. Узми само Данилов родослов у руке па преврћи у том Данилову родослову од јутра до мрака, и опет нећеш у њему наћи нити ћеш сазнати из тога родослова, »отѡ вѣнѡхѡ израсте“ Стефан Немања или св. Симеун, наш родитељ стари? А гледи само у оно »житѣе“, које није само »житѣе јединѡго нѣ ѡко лѣтописѣцѡ,“ та у житије, списано Константином философом, родом Бугарином, тамо где је »о родословни слово“ па ћеш одмах знати, да је св. Симеуна родио Тјехомил, а Тјехомила Бело-Урош, а Бело-Уроша да је родио Ликиније, далматински господин, родом Србин, и да га је родио од Констанције, кћери Консте зеленога а сестре великога Константина, првога хришћанскога цара, који је саградио Цариград; и тек кад то знаш, можеш сазнати и разумети и оно место у твојим летописима, где се каже, да је Немања, велики жупан и господин Србљем био »от племѣне благоуствѣнаго корѣне вѣтѣвѡ, прѣвѣноуѡк Константиѣе, сестры великаго Константина, отѡ племѣне рѡшѡваго господѣства и сѣродѣства Аѡгоуѡста вѣсѣара.“ Данило твој није дакле имао »оне лопате, којом се корен откопава“, а Константин философ, родом Бугарин, чим је пребегао с лопатом слова из потлачене бугарске у српску земљу под крило деспота, високом Стефану, одмах је стао копати њом и ето види, шта је откопао и како ти је први он показао »темѣљ срѣвљѣемѡ.“

Данило твој био је архијепископ већ и очевидац, и он не зна или не хтеде знати или не смеде ни он ни ученик му записати о смрти Стефана краља Уроша III. друго но „*яко промысломъ вожинымъ прѣд-дѣсть доухъ свон господєви.*“ и од тог доба (од год. 1331.) текли су дани и године, и какви дани, та знаћеш већ какви су текли и протекли дани, кад те подсетим на год. 1334. и 1346. и 1355. и 1371. и 1389., и већ да се почне писати г. 6908.—1400., а мних и пресвитер Григорије дошавши из бугарске у српску земљу, поста игуман Дечански и „*умилє-ниємъ умилкши се*“ списа „*житіє и житєлство свєт-аго великомучєника въ царєх Стефана сръбьскаго*“ и јавно и свенародно откри и написа: „*и поив-кихъ днєхъ (отѣца) оудавлєніа горуншомъ*

сѣмрти осоуждєсть“ (смы), онај „христолюбн-кинъ смы“ који је „родитєлю њєго изшѣдшоу изъ града Петрула надѣ поклонн се њємоу глаголює: отѣче, не боуди мнѣ ни въ оумѣ приєти ѡлєнко ты помыслилѣ въ сѣтво-рити мнѣ“!

Но: „Чуј, Душане, тебе војска зове“! Почело је српско перо писати и живот цара Стефана, али је писац морао прекинути и бацити од себе перо и поћи за војском и помагати цару, који се дао на то, да освоји не само Маћедонију и Романију, Арбанију и Епир, и сву Цинцарску с целом Тесалијом и Драч град и славни град Солун, већ и сами „царствоујшти“ град Цариград, који је, као што смо мало час до-знали, саградио цар Константин шурак Ликинију, прародитељу цара Стефана. (Наставиће се.)

ЦРНИ ПЕРА,

НАРОДНИ ГУСЛАР У БОСНИ.

д окупације Босне и Херцеговине по-стале су те две српске земље елдора-дом многих и разних прегалаца, то на-научењака, то шпекуланата са разним намерама.

Част и хвала и нашој омладини српској, која већином оде из наших крајева тамо, нај-више као учитељи народни, те схватише свој положај, па црпу и они из извора народно благо и шире га преко књижевности у народ, па тим буде народну свест у њему.

То се коло ухватило око честитога листа »Босанске виле« у Сарајеву, те савесно врши своју дужност. Колико с поносом толико и с утехом можемо пратити њен родољубни рад. Ако би што било да јој се још пожели, по-желели бисмо јој то, да узмогне што дуже ис-трајати и да добије што више сатрудника.

Један од највреднијих у тому колу је и млади учитељ Милан Обрадовић, до пре 4 године ђак у Карловачкој гимназији.

Он је знатно припомогао честитој »Матици Хрватској« око огромнога посла, што га је ова подузела, те јој, као што ће се ниже ви-дети у његову извештају, послао знатан при-лог српских народних песама.

У нашим је рукама збирка од 10.000 сти-хова красних народних десетераца, и међу њи-ма једна до сад најдужа песма народна с 3412 стихова! Песме су ове врло интересантне за испитиваче народних умотворина. Ако неке и пате од анахронизма, од чега у осталом нису чисте ни све у Вуковој збирци, али је тип одржан чист и непоқварен, стихови глатки као

ма у којој Вукове збирке, а појезије бар ко-лико и у Вишњићевима.

Изашло је нешто Обрадовићева рада ове руке у »Босанској вили«.

Упозоравамо у првом реду нашу »Матицу Српску« и књижаре, гдегод је која, на овај бо-гати плод труда једнога човека, коме треба и даље подстаћи вољу на тај благодатни рад.

Значајно је, да врело српске појезије није ни близу још усахло. Значајан је у опће за сваког испитивача природне појезије и народ-них неписмених певача појав тај, да један човек зна седамдесет и пет и више хиљада стихова на изуст. Значајно је овде и то, што се наш Црни Пера показује као члан читаве певачко-гусларске династије.

С тога доносимо ево цело писмо честитога скупљача, што га је писао једному пријатељу нашега листа.

Умолили смо г. Обрадовића, да нам набави и лик Перин. А он нам је обећао послати и још нека обавештења о начину, како Црни Пера пева или казује песме.

За сад, дакле, ево само тога писма.

*

Поштовани пријатељу! Ви захтијевасте од мене, да вам пошаљем животопис првога и нај-бољега мога пјевача: Црнога Пере. Своме зва-њу и положају могу највише захвалити и вје-ран му остати, јер ми, поред мучних уредовних сати (којих је, морам признати, мален број), остаје довољно времена, да то употријєбим на

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

корист просвјете, за то вам и могу учинити по вољи; но прије него вам то пошаљем, допустите, да вам јавим, кад сам на том пољу сам почео радити. Цио мој досадањи рад могао би се подијелити на три дијела. I. дио рад из Славоније, II. и III. рад из Босне, и то: II. из Имљана а III. из Травника. У Славонији почео сам радити год. 1883. о простим школским данима (2 мјесеца ферија). Из тога доба имам 20 женских народних пјесама. Године 1884. путовао сам опет ђаком по манастирима Фрушкогорским. Од туда имам 10 лијепих женских пјесама. А год. 1885. радио сам опет на пјесмама у Славонији. Тај пут сам сакупио 30 женских пјесама. Дакле у свем 10 Сремских и 50 Славонских; Славонске су све из Уљаника (код Пакраца).

Ја бих рекао, да сам опћину Уљаничку (15 села, која има она), што се пјесама тиче, потпуно исцрпао. Тих 60 пјесама лијепо сам преписао и послао славној Матици Српској у Нови Сад на награду. Толико знам, да сам био одбијен, а за што, нијесам имао прилике да прочитам г. Сандића оцјену.

Јануара мјесеца 1886. добијем мјесто учитељско у Босни у Имљанима (котар Јајце, окружје Травник). Ту је народно пјесништво потпуно развијено. Прихватим се озбиљна посла и ево до чега дођох:

Овдје ћу вам по реду исписати јуначке пјесме из Имљана:

1. Бановић Секула и вила нагоркиња, у 200 стихова;
2. Змај-Огњени Вук и вила нагоркиња, у 388 стихова;
3. Женидба Пивић-Мијајила у 1050 стих.;
4. Кујунџија Томо и Хајка Хасанова, у 208 стихова;
5. Сибињанин Јанко и Хрњић Алил, у 420 стихова;
6. Погибија харамбаша-Луке и Карапанца-Марка, у 1140 стихова;
7. Бој Срба с Татарима за светковину и старевину српску под царем Лазаром, у 890 стихова.

Свега 7 пјесама јуначких у 4300 стихова.

То сам радио до септембра исте године, а онда сам премјештен за учитеља на комуналну школу у Травник. И туђе се заузем за народно пјесништво, прикупивши одмах неколико изврних пјевача око себе. Ево вам имена пјесама из тога доба:

1. Удаја кћерке морског капетана, у 385 ст.;

2. Хајдук мали Маријан и Дувањски кадија, у 129 стихова;
3. Мијат харамбаша и пет сто Турака, у 165 стихова;
4. Огојен Мијајло и ускок Раде мали, у 765 стихова;
5. Крсно име у Ђурђа Смедеревца, у 333 ст.;
6. Бранковић Грујица отима Златију девојку, кћер аге Диздар-аге са Удбине, у 600 стихова;
7. Новаковић Грујо сијече црног Арапина, у 323 стиха;
8. Ичел хајдук, Тодор Сарајлија, Крајчић харамбаша и ускок Раде мали освећују се бегу Хајдер-бегу у шехер-Луци-Банџој, у 382 стиха;
9. Ропство Јован-капетана, у 1040 стих.;
10. Крвави састанак, у 105 стихова;
11. Женидба Јован-капетана и погибија Чекман-Хасан-аге, у 1134 стиха;
12. Јунаштво Ђуре капетана и пропаст Турске Крајине, у 728 стихова;
13. Пропаст Турске Удбине, у 540 стихова;
14. Дољанчић Илија и ага Мемед-ага, у 124 с.;
15. Двије султаније, у 436 стихова.
16. Смиљана девојка, у 134 стиха;
17. Златоњић Павао, у 558 стихова;
18. Јанковић Стојан и Глумац Осман ага, у 330 стихова;
19. Зорић Гавран и Мемед Арапин, у 480 ст.;
20. Јањић Стојан и Бешир ага, у 620 ст.;
21. Погибија Огрошчић-Алије, у 583 стих.;
22. Дојчић капетан, у 217 стихова.

Свега 22 пјесме у 10.000 стихова и нешто више.

Сад ми допустите, да вам испишем имена свих тих пјевача, који ми то све у перо казаше.

Што се тиче Сремских и Славонских пјесама, изнијеће славна Матица Хрватска у Загребу до скоро своје мњење, па уједно и имена појединих пјевача. Препис од тога његдје ми се приметно, за то вам у том погледу ни не могу удовољити.

Од Имљанских пак пјесама јесу пјевачи ови: Николица Радулић (Бенић), Лазо Пејић, Перица Керкез Керкезовић, (Сувајац), сви из Латковић-села, опћина Имљани, и најбољи: Симан Симановић (Радулић, Бенић) кнез Имљански и Николица Вукман (Вукмановић) (Бановић) из Латковић-села. Од Симана имамо једну пјесму: »Бој Срба с Татари за светковину и старевину српску под царем Лазаром,« а од другог имам лијепу пјесму: »Погибија

харамбаша-Луке и Карапанца-Марка. «Обје те пјесме уступио сам своме љубљеном пријатељу Николи Шумоњи, уреднику поносне «Босанске Виле», да их штампа, што је и учинио, те је прву штампао у 1., 2., 3., и 4. броју о. г.; а у једно обећао ми, да је и друга достојна »Босанске Виле,« дакле, ја се надам, да ће и друга до скоро угледати свијета.

Од Травничких пјесама I. под именом »Удаја кћерке морског капетана« казивао ми Иво Думњак, католик из Орашја, управо из Целиловуа, села код Травника, такође признат великим и вјештим пјевачем.

Све остале Травничке пјесме казивао ми Црни Перо (Петар Глигорић) из Травника.

Највећу захвалност дужан сам изјавити Матици Хрватској, јер она ми је највише доприцјела, да сам и даље остао устрајан у своме раду. Она ме је новчано потпомогла, похвалила мој рад и тако ме ослободила, да не клонем при тако огромном товару. Велеуважени пријатељ мој, госп. Иван Костренчић, тајник Матичин, предложио ме у сједници за радника члана, те будем на мах и изабран И опет му свала!

Сад вас још умољавам, госп. пријатељу, да се стрпите, док вам испишем, куда сам своје пјесме растурио: Сремских 10 и Славонских

50 пјесама женских послао са цијењеној Матици Хрватској, примила их са задовољством. То је било прво.

Послије уредим све Имљанске пјесме (јуначке) на броју њих 5 (дакле изузев оне двије највеће, што су у Сарајеву), те и њих пошаљем у Загреб.

А најпослије сложим и Травничке све, (дакле 22 јуначке), па их пошаљем опет Матици у Загреб.

Свега Босанских 27 у 12.000 стихова.

Уморио бих се, кад бих вам овдје описао још и живот свих пјевача, а баш за то ми се и не ће, јере сам то код Матице Хрватске већ учинио, па кад она то изнесе, биће нам свима слободно прочитати.

Збиља, мал' те сам заборавио! Од пјесама, што су у власништву Матичину, биће да их је њеколико са свим слично, па можда баш и штампано већ, тако ми се и Матица изјавила; ама није то мојом кривњом, пошто не имам ни Вукових свих, ни Петрановићеве ни Јукићеве збирке нар. пјесама.

Ја сам своје учинио, а увјерен сам, да сад имате добру слику и добар преглед цијелога мога рада.

А сада хоћу, да вам кажем штогод о томе славноме пјевачу: Црном Пери.

(Наставиће се.)

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКО ИВЕРЈЕ.

ОД И. РУВАРЦА.

3. Елгос—Емос.

„Глас допаде србском цар Стефану,
„Зло си сѐо, србски цар Стефано,
„Зло си сѐо мудар збор зборити,
„Ето на те цара силеного,
„Унаде ти у земљу Србију,
„У Елгоску страну говорити,
„Руши, пали села и градове,
„Старо сѐче, а младо окива,
„Шиље робље у земљу Бугарску.

(Пјесма I. ст. 548—556. наградом увенчаног епоса „Краљ Демански“.)

Сад да су песници и разни стихотворци онаки, онако преки и на крај срца, какви су на пример наши паметарци и језикомударци, згранули би се на овај цитат под оном рубриком и згранувши се гракнули би сви у један глас: „Иш, туђа!“ — Но како песници и разни стихотворци нису „таци“, већ људи питоме ћуди и срца голубија и болећива, то се нити згрануше нити гракнуше на мене, већ ми само довикнуше: „Жље си и ти сео и у з'о час почео пи-

сати иверје! Жље си море сео и горе отпочео! Устај и бежи, бежи од лица, од гњева и јара гњевљивога и кидљивога оног паметарца и разјареног ревњивога чувара или ти „излиха ревнитеља отачаских својих преданија“, — та тога легендарца!

Устао сам, да бежим, и запитао сам са старим Словенином:

„Коуде идемо? камо бежимо?“

Не питај већ бежи само, беж' у гору!

„И у гори су вуци.“ Бежи у планину!

„И тамо су ајдуци.“

И зашто да бежим ја? Нећу бегати, већ ћу се за неко време склонити и уклонити испред оних прзница и „злица, који немају песама“ и оних „бледи-вих Ирода, неведуптих пјети: Алилуја“. Послушаћу песника, који каже: „wo man singt, lass dich ruhig nieder!“ и са безлобним песником одох ја „за брда она“ и ето, шта може песма и шта учини песник! у тили час створих се ја тамо у граду, у двору и на слави!

На каквој слави, у ком ли граду и у чијем двору наћох се ја, нека ти песник каже, драги читаоче!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

„Славу слави србски цар Стефане
 „У бијелу у Призрену граду,
 „Слави краљу светог Дранђела
 „Кретно име дома Немањина.

И на тој краљевој слави старац Драгослав запо-
 чео је већ ону пфену славну

„Од онога рата бугарскога
 „И онога боја гласитога
 „Под земљаним под крвавим градом,
 „Каквог наши не имаше стари!

и већ казује стари слуга Драгослав, како је цар бу-
 гарски упао у земљу Србију, и то

„У Елгоску страну горовиту.“

Ја овде морам стати и остати, а ти, драги чи-
 таоче мој, ако ти је песма та старца Драгослава оми-
 лила, ако волијеш старога гуслара слушати и сит се
 наслушати и науживати, него ли мене и гладан и
 жедан пратити у „Елгоску страну горовиту“ а ти
 остани те слушај песму о оном гласовитом боју до
 краја па ћеш бар знати, ако ниси већ заборавио,
 што си негда у Рајићевој Историји о том боју чи-
 тао : у колико је кнез Владислав право имао, кад је,
 казавши старцу Драгославу хвала на песми тој, додао:

„Јеси, момче, све добро казао,
 „И спљвао, баш к'о што је било.

А за мене немај ни најмање бриге, и не мисли,
 да мене на путу „у Елгоску страну горовиту“ неће
 баш нико пратити; пратиће, назорце пратиће мене
 печујним корацима и невидовно они — та како само
 зовете оне неодољиве пратиоце, „неусишне“ мотри-
 оце, „неутомиме“ известиоце, та оне служиоце силе
 оне мрачне и безрачне? Ти неће мене оставити, већ
 ће ме допратити у ту „Елгоску страну горовиту“,
 и ни зашто друго, но само да их жеља мине и да
 сазнаду, рашта сам пошао у ту страну, и шта ћу
 радити, с ким ћу друговати и шуровати, и шта ћу
 ковати и сновати у тој страни, и шта значи овај
 ивер, зарад којег тобоже полазим у ту „Елгоску стра-
 ну горовиту?“

Но слуге чине што морају, и ја немам каде да
 размишљам о том ђаволском послу; ја сам за путем,
 те ми ваља већ једанпут поћи у ту „Елгоску страну
 горовиту.“ Но где је та Елгоска страна горовита,
 и који пут води у ту Елгоску страну горовиту?

Да прекинем и да запитам старца Драгослава или
 да се окренем оним спремним пратиоцима и да њих
 запитам: где је та страна и којим се путем може
 доћи у ту Елгоску страну горовиту?

Но старац је у стању покојну, у свету, где се
 нити пита нити одговара, већ само поје, ликује и
 ужива, а оне видовите пратиоце, како да запитам,
 кад се не могу видити, кад су невидовни!

Па кога онда да питам и од кога да дознам за
 ту Елгоску страну горовиту?

Знам, шта ћеш да ми одговориш, читаоче драги,
 на то питање моје, те с тога нећу ни чекати на
 твој одговор и на твоје упутство, већ ти кажем, да
 сам питао и распитивао, да одавно већ питам и ра-
 спитујем, тражим и истражујем; та кога већ нисам
 питао и како сам распитивао и куд нисам тражио и
 како истраживао ту Елгоску страну горовиту! Пи-
 тао сам и Данилова ученика, родом Србина, и Гри-
 горија Цамбљака, родом Бугарина, која обојица пишу
 о том рату и боју између бугарског цара Михајила
 и српског краља Стефана Уроша III.; питао сам
 Грке сувременике старцу Драгославу: Нићифора Гри-
 гораса и Јована Кантакузина, који знају за тај бој
 између Бугара и Срба код Велбужда; питао сам и
 средовечне и нововремене путнике: Угре и Немце,
 Талијане и Французе, Чехе и Србе, који су путовали
 кроз српске и бугарске земље; тражио сам на ста-
 рим и новим картама и крајобразима, питао сам Тур-
 ке и кауре, па и оне младе кириџије; запитао сам
 напоследку, свладао сам самог себе те сам напослед-
 ку запитао и замолио г. Панту, који је много путо-
 вао и многе српске земље пропутовао те познаје и
 зна све крајине српске земље, који је био чак и у
 самом оном манастиру, у ком се краљ Дечански пре
 боја онога гласитога помолио, да ми каже, ако знаде,
 где је та „Елгоска страна горовита?“

И на сва та моја питања и распитивања не би
 ни гласа ни путоказа, не добих одвета нити икакве
 обавести. И свеколико моје тражење и истраживање
 оде и оста — без трага! Нико, ама нико, па ни сам
 Панта, који толико зна, не зна нити се сећа, да је
 кад чуо или начуо за „Елгоску страну горовиту.“
 Као да је пропала у земљу или утонула у језеро та
 Елгоска страна горовита!

Па кад нико не зна за ту страну, шта је теби
 стало до ње? И кад се каже: „ignoti nulla cupido“,
 откуд да тебе јединог спопадне толика питљивост и
 радозналост и чежња за незнатом том Елгоском стра-
 ном? То није чист посао!

Ове се године навршило четрдесет година од
 времена, кад сам добио у руке и од корице до ко-
 рице прочитао „Краља Дечанског“ покојнога Јова-
 на Суботића. И доцније бих каткад, и сваких десет
 година бар једанпут, узео и превртао и гдешто чи-
 тао и гдегде прибележно, приметио и неке знаке,
 неке „удивителне и вопросителне“ стављао, и сад,
 да сам учитељ српског језика и српске књижевности
 у каквој средњој школи, могао бих ти написати
 читав коментар на тај Суботићев епос, и данас бих
 ти знао казати, како је и откуд је увенчани песник
 дознао за „Даленску богату равницу“ и за „Будимље
 на води Морачи“ и за „Облачић, Горску и Грах
 поље,“ и за „Мачковац на води Морави“ и за „Сану,

Пливу и Земаљник“ у Србији, „земљи од јунака“, и за „кнеза Припца“ с' села Витанице и за „Бошњанина Рељу од Тухеља“ и т. д., и т. д. И мислиш ли ти, читаоче драги, да би то био онако лаком руком и површно написан коментар, као што се у нас обично пишу коментари на српска песничка дела? О, немој мислити тако, већ знај, да би то био и темељито и исцрпљиво написан и тешким научним апаратом и прибором, с родословним и ђеографским таблицама и напртима оснажен коментар; и ту би било цитата из Равенатског ђеографа и Константина Порфирогенита и других византијских писаца.

И ту би се приводила места из дела архијепископа Данила и његовога ученика и из споменика српских, које је неко други преписивао и скупио а поп Павле Каранотвртковић издао; и позвао бих се, чешће бих се позвао у том коментару на старога Шафарика и његове Слованске Старожитности, на Фр. Рачког и његова Documenta Acta et Scholia; на Стојана Новаковића и његове историјско-географске студије и најпосле на дра Константина Јиречка и његове: Heerstrasse и Handelsstrassen и Archaeologische Mittheilungen; а на нашега г. Панту не бих се, — и молим те, да ни најмање не сумњаш у то, — на Панту нашег велм и његове досадашње историјско-географске студије не бих се у том коментару ни једанпут позвао; и само из те једне околности можеш закључити и себи представити, какав би, какве озбиљне, тешке и дубоке учености би пунбио коментар тај. Године 1857. не бих, па не бих ни 1867. год. а данас бих могао написати такав и тога калибра коментар на поменути Суботићев епос, али нећу, а нећу 1., зато, што нисам професор поменутог горе предмета у поменутој школи; а да сам само професор и макар што сам овако већ матор, ја бих зацело написао такав коментар и волио бих у опште писати коментаре на класичне наше песнике, него ли писати „гаданија“ и „жалостивна чатанија и маштанија“ и јефтине коледаре.

Друго пак нећу да се мучим писањем таквога коментара. Ја да се мучим а Панта да ужива! Јер ако би се мало и на жао дало Панти, што није и он макар и узгред само поменут у коментару том, то би он и то лако прежалио (и по тим лакше, у колико би доцније увидио и сам, да он уз ону поменуту господу није пристао), кад би само наишао на она места у том коментару, где се „изанђале хипотезе“ старога Шафарика потиру и побијају новим хипотезама и где се наводи, како због тих нових хипотеза Србин Хрвата а Чех и Србина и Хрвата туче и побија. Знајући дакле, да би приказивање те међусобне туче новијих оних работника на историјско-географском пољу, на које је работнике г. Панта од

неког доба узео зуб, велико уживање за Панту било, то нећу да му својом муком прилике за уживање дам. И напоследку, нећу да пишем коментар на цело наградом увенчано дело потоњег „Јове“ Суботића, да ми с Јудом из Кариота не приговори: „чесо ради гибелъ сја бысть“? И зар ниси место коментара на тај „Јовин“ епос, који свако разуме, могао написати коментар на моје легенде, које осим мене не разуме нико?

Из тих разлога нећу да пишем коментарак на цео епос, већ сам рад да истешем један само иверак.

„У лијепу долу *Озројеву*,

„Над веселим над селом *Зерзевом*

„Крај *Планика* широка потока.

Тако почиње III-ћа песма Суботићева епоса. И сме ли ко рећи, да тај „Озројев“ до није леп, и да то село „Зерзев“ није и весело и лепо и да поток „Планик“, који се по долу разлио и бистро језеро начинио, тихо не жубори и лепо не ромори, и да стотина других имена од села и покрајина, од места и градова, што се у епосу том помињу, нису лепа и да гдекоја нису и лепша и милија српском уху и слуху од *Елгоске* стране горовите?

„Видио сам — каже се у старинској једној песми — видио сам лепших доста, ал на једној ерце оста“. Жалосно! Па и мени бедном и жалосном оста у памети та „*Елгоска* страна горовита“ и то ми је име од вајкада најлепше звонило и на класички ударало. И казао сам ти већ, пријатељу драги, шта сам све радио, и како сам се мучио и кога нисам питао, кумио и братимио, да ми каже и покаже ту *Елгоску* страну горовиту, и да ли се кад тако називала та горовита страна у српској земљи?

И напоследку кад сам већ клонуо и изгубио сву надежду, да ћу икад изнаћи или да ћу ући у траг тој *Елгоској* страни горовитој, наиђем случајно у Рајићевој историји, у II. тому на страни 554. првога издања на ове речи: „И (Михаилъ краљ Болгарскій) въ л. г. 1330. Јунія месеца въ Сербскую землю вшедъ въ гористную страну зовомуу *Елгосъ*, и достиже до рѣки зовомыя *Струмица*“. Учити речи: гористную страну зовомуу *Елгосъ*“, ударити се левом руком по челу а десном по десном колену било је дело једнога минута или три тренута. Тако ми и треба! Нећу ја да знам за нашег Рајића и нећу да прво и прво потражим обавести о *Елгоској* страни горовитој у најближега и најрођенијег, већ тражи прве изворе и питај и распитуј за *Елгоску* страну те прваке и савременике, који нису никад ни чули за ту *Елгоску* страну горовиту! И ето зашто сам се ударио левом руком по челу. А што сам се и у исти мах ударио десном руком по десном колену, то је било од радости, што

сам Суботићевој „Елгској страни“ нашао порекло у Рајићевом Елгосу. А да ли је од Елгоса она горовита страна добро названа Елгоском страном, или је по не знам каквом закону требало казати Елгоска страна, то ја не знам, нити хоћу и за те „језикословне ситнице“ да знам: о том нека се пружу и препиру наши граматичари, који и онако немају другог посла.

Та још је стари Хорације рекао: „Grammatici certant (et) adhuc! — т. ј. граматичари се пружу, све једнако и до данашњег се дана препиру и тешко да ће икад престати међу њима распра о том, шта је боље Елгоска или Елгоска страна. Зато Хорације, тек што је изрекао ону вечиту истину: „Grammatici certant“ одмах је за тим додао: „et adhuc sub iudice lis est“, а то ће рећи: Граматичари се пружу и препиру и препирци њиховој не будет конца. А ваљда је и покојни Суботић знао, зашто је написао Елгоску а не Елгоску страну, јер он није само спевао епос већ је и списао *целу* целуату граматику српскога језика па је и за ту граматику добио награду и то већу, него што је за епос добио, јер за овај добио је 40 а за граматику 100 дуката.

И право је, што је те обе награде добио он — и то сам написао *salva* расе с онима, који су писали и све једнако издају кратке граматике и *изводе* из граматике — јер вреднијега, свестрано образованијег и родољубивијег књижевника српскога од

Јована Суботића, покојна му душа! није било у оно доба (од г. 1840.—1855.) а тешко да би се могло и у наше доба наћи књижевник, који би раван био њему. И мени још и данас само то није право, што се и у оно препотопско доба више ценили свадљиви граматичари него ли безлобни песници. Но то већ не спада овамо, где се међутим породила сумња а из сумње поникло питање: па шта ти вреди то, што си из Суботићеве Елгоске стране горовите допрео до Рајићевог Елгоса, и где је опет та „гористнаја страна зовома Елгосъ?“

Зар опет да тражим и поново да питам и распитујем за Елгос? То богме нећу!

Па шта ћеш и куд ћеш сад? Кући не смеш, а и кад би смео, би ли се од срамоте могао с празином руком вратити натраг. Не треба да ти кажем, шта те чека, ако се без ивера вратиш, и како ће се и сами они, који ти се пријатељи кажу, они Шапчани и Ваљевчани снебивати јавно а потајно се смијати и у срцу се радовати, што си насео и ударио рудом о брег. Теби не остаје друго, већ или да даље тражиш или — другог излаза нема.

Тражи дакле, читај, листај, преврћи, узми поново том Рајићеве историје па тражи, јер ја не могу мислити, да Рајић, који је написао, „да је Михајло бугарски с војском ушао у српску земљу и то у страну гористну зовому Елгос“, није знао, где је та гористна страна зовома Елгос и како се данас зове страна та.

(Свршиће се.)

Л И С Т А К.

ПИСМА ЂОРЂА МАГАРАШЕВИЋА ЈОВАНУ ХАЦИЋУ-СВЕТИЋУ.

II.

Пр. 16. Марта п. р. 1820. у Пешти.

Любезный Жоцо!

Ја Ти ономад по нашој Трговци писа; не сумњам се, да ни си добио мое писмо: но у њему сам и то додао, даћу опет писати; и ево то сад испуњавам. — Због мојој обстоятелства нисам ништа ономад новаца послати могао, и сад не знам, оћу л' моћи толико послати, колико би нужно било. — Ружић ме смео; он чизама за себе наручен, неће да прими, из те причине, што му се одвећ скупе чини. И ја за мое шилџ само 20 фор. — Ако баш Цайлингер на то ишао буде, да му 22 фор. дадеш, а Ти подај, и кажи му, да будућег вапара за Ружића ненеси, а за мене само с овим условием, да и кожа боља буде, и лепше да се начини, нег што су ове, кое сам добио, и да от 20 фор. — скупљ не буду. — Шта би от она моя два сата? две олупанице! како ћу и се

курталисати? Забадава' и управ дати немогу; ер сам ја за њи готове новце броио. — Ние шала 110 фор. Ты ми у неком писму рече, да би се за 70 до 80 фор. продати могли? Учини Бога Ти одну задужбину, те опрости ме беда; оће Ти за душу бити! Ако неморе' скупљ продати, а Ти и подај за 80 фор., ја к тьма ево шилџ јошт 50 фор. тако би било 130 фор. — истом за капут, за кои би 128 платити имао. Но подај Ти Цайлингеру 110 фор. за капут: ер на овом нема ни Левантина, ни гомбарска посла, као што е на оном, што ми е у Бечу начинио, било. Дакле овако би могао рачун бити.

80 фор. за сатове (Rechnung ohne Wirth)

50 фор. ја шилџ

130 фор. От овы дакле:

За капут 110 фор.

За чизме мое 20 фор.

130 фор.

Истом како валя.

Ј на мом Schreibpult-у израчуни! — Како Ти? — Како Цайлингер? — Ако баш Цайлингер на то престати неусте, а Ти ми јави, и кажи му, да њу му ј Рест преко Нешића у Бечу исплатити.

Тое едно, за кое Те братски молим. Друго јошт, што Те молити имам, ест, да код Тамошњи књиго-продаваца разпиташ (нарочито код Hartlebna) за ове књиге:

1. Klopstocks Fragmente über Sprache und Dichtkunst.

2. Versuch einer Geschichte der Cultur des menschlichen Geschlechts v. Adelung.

3. Beyträge zur Geschichte der deutschen Sprache und National-Literatur 2. Th. London (Bern), in 8. (von Bernh. Meister).

4. Sulzers Allgemeine Theorie der Schönen Künste 2. Aufl. Leipzig 1792. 4. Bände in 8.

5. Conversations Lexicon (oder Encyclopädie, die bey Breitkopf in Leipzig erscheint). — 10. Bände, от кои су неколико мыслим само изишли.

6. Gessner Salomon Idyllen mit der Italienischen Übersetzung von Matthous Procopio. Stuttgart 1790. 2. B. 8. или ако има какова новия едиција.

За ове две послѣднѣ књиге рад бы се био нарочито известити. Ово ми е управ нужно. — Могао бы ми то по првој пошти, ако ти трудно не бы было, јавити. Ја њу се управ усиловати, да обе купим, што скорие. —

Г. Берића Историја Шрекова, мени се недопада. Не велим за Шрека (он мора бити диван

— читам га —) но за превод говорим. Могао е и морао е Берић другѣ то израдити. —

Тебе радо има Г. Шедиус? — Запитај га, бога ти, молим те; знал он каквог Ауктора, кои о том пише;

Die ersten Grundideen zur Cultur einer jeden Nation. Ј бы о овој материи рад био читати, па може бити што год и писати (sub rosa). Мени се чини, да наши Списатељи о овом ништа не мысле. Редко се кои нађе, кои мысли, еда ли ће моя књига или мой превод за нашу Литературу овог времена полезна бити? еда ли не бы я што год нуждне и полезне учинити морао, нег ово, што сам писао? — Онда чини ми се небы време было Телемаху! а был Агатону? был Шреку? и то от Берића? О ког' Мы више праведно зар неможемо очекивати? — — Има свачем време! Мы треба да избирамо, кад избирати можемо. Оно што е најболѣ, што е најнуждне — треба узети. — Ситница ће свагда бити!!

Поздрави ми све мое пріятељ, и опрости ми, што ти толико заветама. Пріятељ е Пріятељм може мыслим то све чинити Ј сам заиста Твој

У Н. Саду 26. фебр. 1820.

искренный
Магарашевић.

Ево јошт Цубока на горњу Сумму 10 фор. дакле: 60 фор.

Пишими по првој пошти, док се још Трговци ту баве. Сестра Твоја Анча, која се овде код мене трефила, кад сам ово писао, Тебе искрено поздравља.

КОВЧЕЖИЋ.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

— „Матица Хрватска“ послала нам је ове књиге: 1. Под старими кровови, записи и уломци, написао Ксавер Шандор-Балски. 2. Ксанга, приповеда Иво Војновић. 3. Сабране приповјести Августа Шеное, свезак V. 4. Пут у Цариград, написао Адолфо Вебер, са сликама. 5. Цртице из хрватске књижевности, написао Иван Броз, свеска прва, увод у књижевност. 6. Гласовити Хрвати прошлих вјекова, низ животописа, написао Иван Кукуљевић Сакцински, са сликама. 7. Кукци (инсекти, бубе) природописне цртице, написао др. Мило Кишпатаић, са сликама, књига прва. То су све издања „Матице Хрватске“ за годину 1886. Кад прочитамо само наслове тих књига, морамо се поклонити красном избору и неуморном труду про-

светног завода тог око изображења народа свог. Такве у књиге најбоље мерило, по ком се може судити колико о доброј вољи и пожртвовању народа хрватског, толико пак о научној спреми и савесности оних људи, којима је поверено с једне стране изображење народно, с друге пак културни завод „Матица Хрватска“. Толико бележимо за сад а у току године даће нам се повољна прилика, да коју више прозборимо о том најновијем издању „Матице Хрватске“.

— У 156. свесци Народне библиотеке браће Јовановића изашао је у преводу Дан. А. Живаљевића почетак (I и II чин) Талијанца Паола Ферарија комедије у пет чинова под насловом Самоубиство. Напред има из преводиочева пера кратак животопис Фераријев.

САДРЖАЈ: На странпутици. (Наставак.) — Агитатор. (Наставак.) — О кнезу Лазару. (Наставак.) — Црни Пера, народни гуслар у Босни. — Историјско географско иверје. III. Од И. Руварца. — Листак. Писма Ђорђа Магарашевића Јовану Хаџићу-Светићу. II. — Ковчежић. Књижевне белешке.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 н. на по год., 1 ф. 25 н. на четврт год. — За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад. — За Србију прима претплату књижара В. Валожича у Београду.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА У Н. САДУ.